

Weetnietkunde

Ontspannen omgaan met onzekerheid en ongemak

[Aateke Jansen](#)

Een boek over weetnietkunde schrijven terwijl je je uitgebreid hebt verdiept in het verleden en religie en dus inmiddels heel veel weet, is een spannende uitdaging. Deze twee auteurs zijn daar goed in geslaagd. Beiden hebben ervaring in het lesgeven en het overdragen van kennis. Hoe leuk is het dat je als lezer deze twee personen samen treft terwijl ze schrijven over niet-weten, ogen-schijnlijk het tegenovergestelde van ‘-kunde’ en ‘-geleerdheid’.

Het boek: Weetnietkunde

Marian Timmermans en Willem de Vos openen hun boek door te beschrijven hoe we als mensen hangen aan het weten. Waarom we weten zo prettig vinden, daar zo'n waarde aan hechten en welke betekenis we

eraan geven. Daarna werken ze in drie delen verschillende invalshoeken uit om hiernaar te kijken. In het eerste deel nemen de auteurs ons mee in alle reflexmatige manieren waarop we reageren op onzekerheid en het onbekende. Hoe we dat als individu doen en in groepen. Vervolgens zetten ze uiteen hoe we daar op een andere manier op kunnen reageren, bewust, bedachtzaam, autonoom. In het laatste deel delen ze “een paar hoopgevende en helpende gedachten over het ongewisse” met de lezer.

Alle drie de delen bestaan uit een prettige combinatie van een theoretische onderbouwing met TA- concepten en korte verhalen die helpen om er een gevoel of beeld bij te krijgen. Tal van voorbeelden uit het verleden

en de actualiteit van onder meer de huidige COVID-19 pandemie nodigen uit tot reflecties.

Toepasbaarheid

Een van de redenen voor mij om het boek te gaan lezen was een nieuwsgierigheid die de titel losmaakte: Weetnietkunde. Een prikkelende contradictio in terminis. Hoe kun je kundig zijn in het niet weten? Hoe passen de twee tegenstrijdigheden 'niet weten' en 'kundig zijn' in één begrip? Is het 'niet weten' niet opgelost als je kundig bent? Hoewel ik al een beetje wist waar het boek over zou gaan, hoopte ik stiekem dat ik na het lezen en bestuderen van het boek verlost zou zijn van weer een stukje niet weten. Ik merkte dat het lezen over de reflexen en gewoonten die we hebben om niet-weten te bezweren, zoals de auteurs dat benoemen, comfort bood. De herkenning van de TA-concepten, en de beschrijvingen van het gedrag van anderen en mijzelf, gaven me het gevoel te weten en snappen waar de auteurs over schreven. Hoe de dramadriehoek niet helpend is, en bepaalde groepsdynamische processen in onbekende situaties de effectiviteit hinderen. Hoe leiderschap kan ontsporen en hoe we proberen met regeltjes en getallen de wereld voorspelbaar te maken.

Bij het lezen van deel II nam het comfort van de herkenbaarheid uit deel I af, ondanks dezelfde rijkdom aan concepten, voorbeelden en gegeven opties. Ik zocht iets en omdat ik niet meteen wist wat, gaf ik aan deel II de woorden duiding, of diepgang. Bij het lezen van de laatste alinea's van deel II werd het duidelijk. De auteurs schrijven daar: "de beschreven opties sluiten niet een-op-een aan bij de in deel I beschreven ineffectieve

bezweringspatronen. Dat kan ook niet, want dan zou het een 'als A, dan B' redenering zijn. En daar wilden we nu net van af." Daar lag het ongemak dat ik voelde bij het lezen. Ik zocht geen duiding of diepgang, ik zocht een "als A dan B". Omdat dat niet beschreven werd voelde ik het ongemak van niet weten. Dit boek biedt iets heel anders. En dat is de rijkdom aan opties om het anders te doen dan ik gewend was. Zonder checklist, rijtjes of een recept voor het hoe. Na het uitlezen van het boek voelde ik me uitgenodigd het ongemak van de wereld waar we in leven te ervaren en even stil te staan als een oude reflex het over dreigt te nemen. Om daarna na te gaan welke andere optie ik deze keer wil kiezen of waar ik mee wil en durf te experimenteren.

Wat willen we nog meer dan een boek als dit in deze tijd die gekenmerkt wordt door onzekerheid en het ongewisse? Het is niet voor niets dat een deel van de voorbeelden die de auteurs gebruiken gebaseerd zijn op de huidige pandemie. Werkend aan een opdracht voor een organisatie die met de voeten in de klei van de pandemie bestrijding staat, zie ik dagelijks een keur aan voorbeelden en kansen om aan de slag te gaan met de inhoud van het boek. Het leukste is om te zien hoe toepasbaar het boek is. Bijvoorbeeld door op het moment dat mijn team tijdens een vergadering toevlucht zoekt in de dramadriehoek zelf even achterover te leunen, om me heen te kijken en te onderzoeken wat er gebeurt. Om daarna mezelf af te vragen wat van mij is en wat van de groep. Dat moment van bedachtzaamheid hielp mij de Redder in me op een afstandje te houden. Het gaf me de ruimte het gevoel te benoemen en terug te geven aan ons hele team en met een paar vragen de

weg terug te vinden naar ons doel en onze verantwoordelijkheden. Voor mij het bewijs dat het werkt!

Tot slot

Niet weten speelt in elke organisatie, elk team, elke individu. Ongeacht het werk dat

je doet, het leven dat je leeft, met wie en in welke context, het ongewisse raakt iedereen. Nu is het de pandemie, 5 jaar geleden was het iets anders en als de pandemie aan ernst inboet zal een andere onzekere situatie het overnemen. Dat maakt de inhoud van dit boek blijvend actueel en toepasbaar.